

Hierlo.

Den 23^{den} Augustus 1897 bezocht ik deze gemeente; ik reed van Lindhoven over Stratum en het gehucht naar Hierlo, en vandaar naar Helmond.

Op het Raadhuis vond ik den burgemeester en den wethouder van den Boogaard; de wethouder van Veldhoven was juist overleden. - Ik zat met hen zeer geruimen tijd te praten; beiden, maar vooral de burgemeester, maakten een buitengewoon goeden indruk! - Ik besprak in de eerste plaats het politietoezicht, waarover bij de behandeling der begroeting over 1897 bij Gedep. Stat. aannemingen geen gevallen waren; behalve een gepensionneerd wachtmester der marechaussee, die gemeenteweldwachter is, zijn er 4 onbezoldigde rijksveldwachters (van Westfalm en 2 van Lovichius), die op verzoek van den burgemeester mede dienst doen. De burgemeester noemde het politietoezicht, ook in het gehucht „Hout“, ruim voldoende.

Op mijne audiëntie verschenen de leden van den Raad, met wie ik mij geruimen tijd onderhield; de kapelaan van Hierlo (de pastoor was naar de Retraite), die mij allerlei inlichtingen gaf omtrent de arbeidende klas, vooral omtrent de handwevers, wier getal van 600 tot 200 was terug gegaan. De kinderen der handwevers gingen nu in Helmond naar de fabrieken, hetgeen ook hun moreel zeer slecht was. - De geestelijkheid had, om dat tegen te gaan, getracht eene fabriek opgericht te krijgen in Hierlo zelf, en was daarin zelfs gedeeltelijk geslaagd!

Verder verschenen nog de onderwijzers uit Hierlo Hout, eenige onbezoldigde Rijksveldwachters, een drager van het metalen kruis, en een arme man.

Na de audiëntie ging ik met den burgemeester even naar diens woning, om zijne vrouw te breeden te stellen; zij had nl. een koud ontbijt voor mij klaar gemaakt, en het was natuurlijk voor haar aangenaam, dat ik haar even voor haar attentie kwam bedanken, al at ik ook niet van haar dejeuner; ik moest toen eerst een kop koffie en daarna een glas champagne drinken. -

De administratie van den gemeente-ontvanger was vrij wel in orde; het vergunningrecht stond geboekt op

Mierlo.

1 Mei, doch het te ontbreken is zijn op 30 April. — Ont-
vangst wegens schoolgelden, wegens verkoop van hout,
ghras en wegens weigelden werden collectief geboekt.

Ook de administratie van den secretaris was vrij
goed in orde; de bevolkingsregisters waren echter niet
geheel bijgewerkt (af- en inschrijving, ten gevolge van
een huwelijk noodzakelijk, had nog niet plaats gehad).

De schutterrollen over 1894 waren nog niet opge-
maakt.

Den 15 Mei 1902 kwam ik weer in de gemeente. Ik reed
van Helmond naar Mierlo; van daar naar Gelscheukelen;
vervolgens naar Heerde; en eindelijk via Gleeze en Gels-
drap naar Lindhoven.

Wethouder van den Boggaard, die op het Zlout woonde, is
overleden; hij stierf ten gevolge van een schot, dat hem traf,
terwijl hij in een berbergat. Hij leed daaraan van 24 Novem-
ber 1900 tot in Januari 1901. Hij werd toen geopereerd door
Dr. Dents uit Helmond en Dr. Kobach uit Uden. Tijdens de
operatie bloedde hij dood. — De dader van het schot werd
door de rechtbank te Kermond veroordeeld tot 2½ maanden
gevangenisstraf; veel te weinig volgens de publieke opinie
in Mierlo.

De Mierlo wonen 1500 menschen; op „het Zlout“ 1000. — Wethou-
der van Gennip en raadslid van der Dullen wonen op het Zlout.
De andere raadsliden in Mierlo.

Bij raadsverkiezingen wordt erg met drank gewerkt;
zod o. a. toen Cleren, toen Drinsen tot leden van den
raad werden gekozen. Wanneer een lid uit het Zlout
afstreeft, laat Mierlo toe, dat het Zlout afvaardigh wien het
wil; dan is dat geknoei met drank niet erg. — Maar
wanneer eene vakature uit het dorpje Mierlo moet worden
vervuld, dan wordt er ergelijke veel geschonken en gebronden,
en op die manier de verkiezing gemaakt, de kiezers beuwt.

Ontrent den stoomtram Lindhoven - Helmond vernam
ik, dat van den Zleuvel aanwankelijk eene ~~renten~~ jaarlijk-
sche subsidie vroeg van f 400. Toen Mierlo meigede werd
er eene raadszitting belegd, bij welke v. d. Zleuvel tegenwoordig
was. Hij vroeg toen, dat de raad f 400 's jaars zou betalen,

Mierlo.

dan zou hij (v. d. Zleuvel) jaarlijks uit eigen zak f 350. aan
Mierlo terug betalen. — Toen later de de Raad f 400 !!! —
Volgens B. en W. van Mierlo had v. d. Zleuvel op dezelfde
wijze georgerd met Helmond; hoeveel hij aan Helmond
had begreep, wist de burgemeester niet. —

Toen de Minister van Waterstaat later wijziging eischte
van de concessievoorwaarden, maalde v. d. Zleuvel daerom
gebruik, om zijn taaxering, om jaarlijks f 350. uit eigen zak
lij te do aan Mierlo terug te geven — in te betalen. —

Wanneer de stoomtram Lindhoven - Helmond bah-
stand komt, moet de paardentram Lindhoven - Geldrop
verleegt worden van Geldrop naar Gleeze. —

Volgens B. en W. zal de Mejerij alle rechten van v. d. Zleuvel
overnemen, en hem alle uitkomsten en, ook die voor het laken
water en. vergoeden. — Kroon vraagt eene jaarlijkse
bijdrage, maar een kapitaal ^{voor} ~~van~~ f 18000.
Mierlo f 7000 en Geldrop f 9000 moeten geven; anders zou
Kroon geen kapitaal van de Provincie kunnen los krijgen.

Tusschen Mierlo en het Zlout zal de tram niet langer den
harden weg loopen, maar een zandweg volgen, en over een
te bouwen brug het Lindhovensch kanaal passeren; vóór
den Zlout komt de tram dan weer op den harden weg.
Men meende, dat Kroon zulles wenschte, omdat hij, den
harden weg volgende, bij de brug over het Lindhovensch
kanaal, ^{met} eene behouding van de Medecine Martinus van Thiel
~~zou moeten~~ moede zou krijgen; die zou nl. onder den
grond raken.

De gemeente heeft een groot grondbesit en laat daar
veel duiken; in den laatste tijd werd er veel vis- en man-
denhout geplant; dat schijnt ^{vroeger in het 2e gedeelte van} prachtig te groeien; volgens den
burgemeester scheuten van 1/2 m. lang op 'n jaar.

Ontrent den weg naar Stephaal vernam ik, dat Mierlo
er belang bij heeft, dat de weg komt in de richting, zooals die
door de Staten werd vastgesteld; dan komen er 2 behoudingen aan
den harden weg te liggen, terwijl ^{sporad} de bewoners van de Bolderbaak
bij die richting groot belang hebben; men wilde den weg niet
langs de Duwaal straat, gelijk sommigen in Stephaal (borden
wie de Pastor) thans wilden.

Mierlo.

komt nog bij, dat hij in den laatste tijd grondten onder den
Zwart als bouwkerein verkocht, bene waarde van f 3000,
een stukje land voor f 1000. — Banken moesten zich ongerust
over de bestemming, aan die gelden gegeven. —

De Pastoor had bovendien zoo lang geleden, dat de boeren
lembank te Mierlo zich afscheidde van de Centrale Bank
te Lindhouten. De Pastoor was nu heelmaal boos van die plaats-
selijke lembank; ook dat verkoude de burgemeester niet.

Ter audientie verscheen een pr boeren, van Brussel
en Slaats, die kwamen klagen over de enorme schade,
welke zij door de haren leden. Het heerlijk jachtbreedte behoort
aan den Graaf d'Alcantara; dese verhuurde het ^{land} aan
slman van Helmond; dese laatste verhuurde op zijn beurt
meer een stuk aan van Teyll ^{burgemeester} van Voorburg, erfgenaam van
Mevrouw Slaevenaar van Geldrop. Mr v. Teyll kwam niet
jaagen; sinds twee jaren leden zij zoveel schade. —

Ik ben met de menschen de schade der plaatse wesen opne-
men; een groot rooypveld van circa 33 el. A. had buiten
gegeven veel geleden; ik heb er een uur lang kris en kris
doorgezochten; de schade was zeer erg; de rooyp velden
geen half gewas; overal resten van haren; het jaagen er
nog enkelt uit de rooyp. — Van de menschen geraden, zich
te beklagen bij Graaf d'Alcantara, bij Emile Werfelman,
bij Kraan, den rentmeester van Mr v. Teyll te Geldrop, bij
Mr van Teyll te Voorburg, en bij den Minister van
Landbouw. — De schade wordt geleden der plaatse
Sueken; de haren komen uit de Geldropsche heide, en bly-
ven dan in dat rooypveld, omdat ze zich vastloopen voor
het Lindhoutensch kanaal. — Om de haren te verwijderen,
was de heide beurt, avond aan avond, ketelmusich opaan
maken in de rooyp alken, zelfs daarom waren ze
door de jachtophielders van Mr van Teyll beheerd, on-
der voorkendel, dat ze de fazanten in de parkieren
verstoorde; het nu toe waren ze nog niet gedaagwaard,
ze wisten dus niet, of ze deswege veroordeeld en gestraft
zouden worden.

Den 26 maart 1913 kwam ik weer in Mierlo; dien dag

Mierlo.

bezoekt ik nog Sijpshout en barle Ristel; ik deed den tocht
per auto van uit Helmond.

Burgemeester Verheugt is pas getrouwd met zijn vrouw Sijp-
bas uit barle. — Hij bewoont een huis in de kern van
Mierlo; wethouder van Vlerken woont op Sueken; weth-
ouder van Pennip op het Zwart. Ook de raadsleden
wonen vrij goed over de hele gemeente verspreid. —
Bij Raadsverkiezingen wordt bijna niet meer met
drank gewerkt; partijchappen zijn er niet; op het Zwart
verlangt men een arbieder in den Raad te brengen; op den
deur zal dat wel gelukken.

Burgemeester is begonnen met het aanleggen van
een staak van esplanade der gemeentelijke bezittingen;
Lasse papieren met aanbestedingen en herdenkstrake extra-
ten; als ik weer in Mierlo kom, zal de staak mooi in
orde zijn.

De Zwart vallen de grenzen van de gemeente en de parochie
niet samen; van daar dat ^{viele} jaagens uit Zwart naar
de openbare school te Helmond gaen, terwijl de meisjes
naar de Zusterschool te Zwart maeten.

De voornaamste industriële onderneming in Mierlo
is de kabaemmerij van Brinkels; de sociale ma-
cheert zeer goed; maar de loonen zijn niet hoog; de
meisjes zullen gemiddeld f 4.- per week verdienen.

Het grootste deel van de arbeiders maek buiten de
gemeente gaan werken; te Geldrop, maar vooral
te Helmond; dat zullen bepaald nadelig werkt voor
de moraliteit, kan men niet zeggen.

De rechten op het Lindhoutensch kanaal zijn veel
te hoog; deser dagen kreeg gemeente een schip met
steen aan; het kwam voordeliger uit, het schip
te Helmond te laten lossen, en de steenen van daar per
kar naar Mierlo te transporteren, dan ze via
het Lindhoutensch kanaal te Mierlo aan de wal
te laten komen.

Van het schip, houden de Heeren Kraan
den haren- en fazanten stand nog voldoende kort;
er wordt echter meer geblaat over konijnen.

Lierlo.

Lepal handwerers blijft voortdurend afnemen; er zal er er nog een klein behouderd zijn, alleen oude menschen, jonge handwerers zijn er niet, de kinderen worden niet anders.

Voeg twee boerenbonden, één te Blout en één te Lierlo met twee boerenbanken, waar echter bijna geen geld gehaald wordt; zij, die geld nemen, betalen thans 4%.

De Pastoor van Lierlo, J. J. de Winter, heeft nog steeds het legerak ^{door} van pastoor van Lierlo van het algemeen armbestuur vermaakt, in handen, en wil dat niet afgeven. Ik heb B. en W. de vraag gesteld, hoe zij de rekening van het algemeen armbestuur willen goedkeuren, zonder dat de rekenen met het legerak van Lierlo daarin een antwoord werden.

Gemeente zit erg krap met hare financiën; er is pas een hoofdelijke omroeping van 2%, benevens 50 op centen op het personeel; B. en W. is er geen geld! En nu moet men de scholen te Lierlo en te Blout vernieuwen, wat f 25.000 zal kosten; in de bouwlasten van de school te Blout heeft men een vijftal subsidie gevraagd, ~~hetgeen~~ of deze werd niet verleend. Financieel zit men geheel vast; nu zal de hoofdelijke omroeping 3% moeten worden, en daar zit men erg tegen op.

De Staatsbeschikking maakt op het moment plannen tot exploitatie van het groote loor; door die exploitatie kunnen wellicht, op den duur, de financiën van de gemeente weer wat sterker worden.

Den 25 juli 1918 bezoekt ik Aarle Rinkel, Stiphout en Lierlo. In Verbeugt is, naar het mij voorkomt, goede gelukking keuze gedaan als burgemeester van Lierlo. Hij geeft zich wel moeite, maar hij is pedant en buitengewoon lastig. Hij heeft ruzie met den gemeente secretaris Bontken, die het hoofd der school knaapen, met den armenraden van Lierlo uit Lieldrop.

Ik heb hem gezegd, dat hij toch niet te streng moest zijn, en ook anderen inzicht moest overnemen en in ieder geval respecteren; dat hij met

Lierlo.

de menschen geen ruzie moest maken; dat hij leidend moest optreden; de moeilijkheden moest voorstellen en voorkomen. — Ik vrees, dat hij het op den duur in Lierlo niet volhoudt; dat er een georganiseerde oppositie tegen hem zal ontstaan; ik heb hem daarvoor gewaarschuwd; het zal wel niet veel helpen!

Ik heb nog gebracht, de ruzie met het schoolhoofd knaapen bij te leggen, door B. en W. te laten besluiten, hem meer tot directeur der electriciteits distributie aan te stellen; de wethouders zouden het wel gerild hebben; maar burgemeester verheugt wilde daarvan niets weten. Knaapen was hem op straat tegen gekomen, en had hem niet gesaludeerd; gekrentete ijdelheid! —

Er is grote woningnood in Lierlo; er komt een bouwvereniging tot stand, voor den bouw van 30 arbeiderswoningen.

De industrie breidt zich meer en meer uit, door den bouw van groote fabrieken. Lierlo verkeert in een overgangstijdperk; van landbouwdorp wordt het op den duur industrie plaats. Groote uitgaven zijn van een en ander het noodzakelijk gevolg; de belastingen stijgen thans overal. Om die reden werd de bouw van een nieuw raadhuis nu nog uitgesteld; zoodra het zoover komt, zal er een zware strijd gestreden worden tusschen Lierlo en Blout over de plaats, waar het zal moeten komen; ik veronderstel, dat Blout dien strijd zal winnen, en het Raadhuis des verplaat zal worden.

Den 16 Mei 1922 bezoekt ik per auto van Lierlo Helmond Deende en Lierlo.

B. en W. verklaarden de bevolkings toename door den bouw van 124 arbeiderswoningen, 64 te Lierlo Blout en 60 te Lierlo dorp. Er waren thans niet zo veel woningen noodig; daerdoor werd aan tal van niet ingezetenen de geldigheid geboden, zich in Lierlo te vestigen. Door de concentratie van twee bouw.

Mierlo.

maatschappijen haalde men zich dien financieel en
sloop. Op het moment staan 8 grotere woningen - huur
prijs $\text{f. } 6$. - ledig, omdat men daarvoor geen huurders
kan vinden!

Het elektriciteitsbedrijf werkt buitengewoon gunstig;
men maakte in 1921 duizenden winst. Hoeveel pre-
cies wist men niet; de afrekening is nog bij de Inem.
Voor licht laat men 35 cent per k.w.u. betalen, ^{voor} ~~voor~~ ^{kracht}
25 cent ^{12 motoren}. De grootindustrie wordt natuurlijk tegen een
lager tarief bediend; daaromde worden telkens afzonderlijke
contracten gesloten.

De werkloosheid is erg geweest; daar is een tijd geweest
dat gemeente aan 60 arbeiders werk verschafte, terwijl
 ± 100 menschen van de vakbonden geld trakken. Thans
zijn die cijfers respectievelijk 4 en 30! —

Het werk, dat gemeente door die arbeiders liet verrichten
bleek niet erg productief; voor $3\frac{1}{2}$ hl. t. maergrond, die met
toevoeging van sand het weiland werden aangelagd, kon
men - niet tegenstaande het best weiland liet te zijn - dit
jaar niet meer dan $\text{f. } 100$. huur bedingen.

Het raadhuis staat op invallen; men zou veel en nieuw
willen bouwen, maar wacht daarmee, tot het vast
zal staan, af. Hierlo soms bij Helmond zal gevoegd
worden. Wethouder Keren (Hout) is voor annexatie; weth.
houder Knoops (doop) wil daarvan niets weten.

Het drinkwater is slecht; vooral ook te Hout; de
brandweer is niet veel: in 1920 brandden er bij één
brand 31 woningen af.

Het leestoord Malshuide is 50 hl. A. groot; het terrein
behoort aan Hierlo en werd aan de ondernemers:
Kermeulen-Ansens, van Neuen en Bernard Schulte
verhuurd voor $\text{f. } 500$. — Hierlo heeft 10% gemeentelijke
belasting van de subsc'ies; dat bracht in 1920 $\text{f. } 3000$ op
en in 1921 $\text{f. } 1800$. — Toen werd door de ondernemers
voor een reusachtige reclame meer dan $\text{f. } 30.000$ en
 $\text{f. } 18.000$ uitgegeven. Thans maakt men geen re-
clame meer, en verwacht men, dat men geld
zal verdienen. — Er is o. a. een groot ven, daarop

Mierlo

een 25 roeiboortjes, waarmee men de raijen van $\text{f. } 60$ per
uur kan schipperen. — Entree is $\text{f. } 0.75$ per dag. —

Hierlo heeft een eigen raaderouw; genestheidsblige hulp
wordt te Hout verleend door Dr. Neijens uit Helmond; te
Hierlo door Dr. van Erp uit Eeldrop.

De zich in Hierlo ontwikkelende tuinbouw ging te
niet; ten gevolge van de valuta konden de producten
— vooral chutten en bieren — niet naar Duitschland en
waren hier te lande niet met behoorlijke winst te ver-
koopen.

De verbouw van Hierlosche kersen blijft zeer voordelig;
tijdens den oorlog werd het $\text{f. } 80$ per hl. g. betaald; in 1921
werd gemiddeld nog ruim $\text{f. } 20$ betaald.

Distributiebedrijf dacht men lang afgevoerd; deser
dagen kwam echter nog een naverdering uit den Haag
van $\text{f. } 6900$ voor leverentis in 1917 en 1918. Men wist daar
niets van en kan dat ook niet meer nagaan.

Hijn reprimande (in 1918) aan den burgemeester schijnt
toch wel ten goede te hebben gewerkt; hij maakt niet meer
zoveel moeilijkheden als raader, en heeft dienengevolge
zelf ook niet zoveel moeilijkheden.

Den 21 Juni 1928 bezocht ik Hierlo en Leende.
Men is in Hierlo zeer verlangend naar de oplossing
van de hangende annexatie quaestie; de bouw van
een nieuw Raadhuis, de drinkwatervoorziening
van den Hout en nog veel meer hangt van die op-
lossing af.

Ik kreeg den indruk, dat er een meerderheid bestaat
voor de annexatie. — Vroeger rivaliseerden de para-
chies Hierlo-Dorp en de Hout. Dat is nu vrij wel
gedaan, de Hout bleef zich uitbreiden en greet
Kingslaan naar zeker Hierlo-Dorp over het hoofd.

Het veel aan woningen is thans op gegeven. Shi-
lips huurde van gemeente alle ledig staande woningen
en pleakte daarvan gezinnen met het grootste meisjes.

De lageronderwijswet 1920 kostte aan Hierlo
 $\text{f. } 130.000$. Hdt openbaar onderwijs is er op gegeven;

Mierlo.

Schaalhoofd knaapen werd door Bastor niet overgenomen, hij ging met zijn gezin naar Indië.

Uitblat hoort tot het waterschap van de Aa; maatschappij
teren door ^{dubbele} ~~een~~ grondduiker onder de Zuid Willemvaart
even voorbij Helmond. De ene duiker is verstoort,
de andere voor 50% verzand. Daardoor wordt in
Mierlo veel water beswaar onderhouden.

Om gelden te vinden om wegen te verharren, wordt
van het jaar voor het eerst een speciale belasting geheven:
de maximum opcenten op de grondbelasting.

Van het kandaal Lindhoven - Zuid Willemvaart
wordt een druk gebruik gemaakt, o.a. door de firma
de Klaes.

Mierlo wordt meer en meer een industriële plaats; daar
vestigden zich een automobiefabriek (N.V. Junbo), de bankwe-
verij van Joz. de Klaes, de haspelarij en de kermisweverij van
Buijskels, de steenfabriek van v. der Kleeren, de stekhouten
fabriek (N.V. Het Zuiden) en de zijden en klinknemenweverij
van Gebr. v. d. Sande.

Sinds geruimen tijd is er heel geen werkloosheid
er zitten 2 of 3 arbeiders in den Raad.

Geen socialisme dat naam heeft; men merkt er niets
van. Bij de laatste verkiezing werden 2-3 stemmen op
socialisten mitgebracht.

Mierlo.